

18. Yüzyılda İslâm Dünyasında İhyâ Hareketleri
ŞAH VELİYYULLAH ED-DİHLEVÎ
VE DİHLEVÎLİK

18. Yüzyılda İslâm Dünyasında İhyâ Hareketleri
ŞAH VELİYYULLAH ED-DİHLEVİ VE DİHLEVİLİK

Ahmet Aydın

Editör Ayşenur Alper
Son Okuma Beyzanur Köse
ISBN 978-625-7249-79-9
1. Baskı Ocak 2023 / İstanbul

İHÜ Yayınları 51

Genel Yayın Yönetmeni Savaş C. Tali
Yayın Yönetmeni Halil İbrahim Binici
Tasarım İHÜ Yayınları
Kapak Uygulama İHÜ Yayınları
Mizanpaj Uygulama Muhammed Muttaki Topcu
Kapak Görseli Delhi Cuma (Jama) Camii Son Cemaat Yeri
Adobe Stock #301217336

Baskı&Cilt METEKSAN
Sertifika No: 46519

Aydın, Ahmet.

18. yüzyılda İslâm dünyasında İhyâ hareketleri : Şah Veliyullah ed-Dihlevi ve Dihlevilik / Ahmet Aydın ; editör Ayşenur Alper. -- Birinci basım. -- İstanbul : İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2023. 544 s. ; 24 sm. -- (İHÜ Yayınları ; 51.)

Kaynakça ve dizin var.

ISBN 978-625-7249-79-9.

1. Müslüman alimler_Hindistan_Biyografi. 2. Müslümanlar_Hindistan_Biyografi. 3. İslam_Doktrinler_1800'den önceki çalışmalar.

BP 80.W26

340.59

© Bu eserin tüm yayın hakları, İbn Haldun Üniversitesine aittir. Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın tamamı veya bir kısmı, yayıncının izni olmadan yayımlanamaz.

18. Yüzyılda İslâm Dünyasında İhyâ Hareketleri
**ŞAH VELİYYULLAH ED-DİHLEVÎ
VE DİHLEVÎLİK**

Ahmet Aydın



İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Ahmet Aydın (Doç. Dr.)

1984'te İstanbul'da doğdu. Orta ve lise öğrenimini İstanbul İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı. 2005 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Hukuku Bilim Dalı'nda 2007 senesinde yüksek lisansını, aynı üniversitede 2013 yılında doktora çalışmasını tamamladı. 2019 yılında doçentlik unvanını almaya hak kazandı. 2017 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak göreve başladı. Halen bu görevini sürdürmektedir.

İbn Haldun Üniversitesi Yayınları'ndan yayınlanan diğer eserleri: Şah Velî-yullah ed-Dihlevî, (*Fethu'r-Rahmân fi Tercemeti'l-Kur'ân*) *et-Tefsîrü'l-Cemâli ale't-tenzîli'l-celâli: Kur'ân-ı Kerîm'in Tefsîr-Tercümesi*, trc. Muhammed Hayrüd-dîn Hân el-Hindî, yay. haz. Ahmet Aydın, 2022.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Giriş	13
Konunun Sınırları	18
Kaynakların Değerlendirilmesi: Modern Literatürde Şah Veliyyullah'ın İhyâ Düşüncesine Dair Başlıca Yaklaşımlar	19

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAH VELİYYULLAH ED-DİHLEVİ'NİN EĞİTİMİ, İLMİ ÇEVRESİ VE ONUN GÖZÜYLE 18. YÜZYIL HİNT-İSLÂM DÜNYASI

Şah Veliyyullah'ın Eğitimi ve İlmî Çevresi	37
Eğitimi	38
Hicaz Yolculuğu Öncesi İlmî Faaliyeti ve Çevresi	42
18. Yüzyıl İhyâ Hareketlerinin Kaynağı Tartışmaları Bağlamında Şah Veliyyullah'ın Hicaz Seyahati	58
Hicaz Yolculuğu Sonrası İlmî Faaliyeti	76
Eserleri	82
Şah Veliyyullah'a Âidiyeti İhtilaf Konusu Olmayan Eserler	83
Şah Veliyyullah'a Âidiyeti İhtilaflı Olan Eserler	87
Şah Veliyyullah'ın Gözüyle 18. Yüzyıl Hint-İslâm Dünyası	89
İdareciler ve Devlet Siyaseti	93
Hint-İslâm Toplumu	96
Dini Merâsimler, Kutlamalar ve Kabir Ziyaretleri	99
Fakihler ve 18. Yüzyıl Hint-İslâm Dünyasında Mezhep Tasavvuru	101
Tasavvuf ve Mutasavvıflar	102
Vâizler	104
Zanaâtkârlar ve Tâcirler	104
Şii-Sünnî Gerilimi	105

İKİNCİ BÖLÜM
ŞAH VELİYYULLAH'IN İHYÂ DÜŞÜNCESİ

Şah Veliyyullah'ta İhyâ Kavramı ve Onun İhyâ Düşüncesinin Temel Karakteristikleri	113
İhyâ Kavramı	113
Kelâm ve Tasavvuf İlmi Sahalarında İhyâ	118
İhyâ Düşüncesinin Temel Karakteristikleri	128
İhyâ Düşüncesinin Teşekkülü	147
İhyâ Düşüncesinin Merkez Kavramları: Müceddid, Vasî, Bâtınî Halîfe ve Muhaddis Fakih	155
İhyâ Düşüncesinin Temel Metni Olarak <i>Hüccetullâhi'l-Bâliğa</i>	161
Yazıldığı Saha ve Eserin Hikmet-i Amelî Literatürü ile Mukayesesi	161
Eserin Muhtevâsı ve Sistematiği	168
Bir Tecdid İlmi Vaz' Etme Düşüncesi Bağlamında Eserin Şah Veliyyullah'ın İhyâ Faaliyeti ile İrtibatı	174

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ŞAH VELİYYULLAH'IN İHYÂ DÜŞÜNCESİNDE FIKIH

Bir Mezhebe İntisap Düşüncesinin Temellendirilmesi ve Yeni Bir İntisab Çerçevesi: "el-Câddetü'l-Kavîme" Kavramı	189
Kaynak Anlayışı: Dört Mezhep Birikimi	201
Şah Veliyyullah'ın Mezhepler Arasındaki İhtilafları Giderme Yöntemi (Tatbik Kavramı) ve <i>el-Muvaftâ'</i>	207
Fıkıh Tarihi Tasavvuru: <i>el-İnşâf</i> Risâlesi	215
Fıkıh Tarihi Açısından Mezheplerin Teşekkülü Öncesi Dönem ve Fikhî İhtilafların Ortaya Çıkışı	217
Mezheplerin Teşekkülü ve Taklid Dönemi	223
İctihad	227
İctihadın Tanımı	235
İctihadın Sahası ve Mevzuu	237
Müctehidlerin Tabakaları	239

Mutlak Müctehid	243
Mutlak Müstakil Müctehid	243
Mutlak Müntesip Müctehid	244
Mezhepte Müctehid	248
Fetvada Müctehid	251
İctihada Ehil Sayılmak İçin Gerekli Şartlar	253
Mezhepleri Birleştirme Düşüncesinin Fıkıh Usûlü Diliyle Temellendirilmesi	260
İctihadda Hata-İsâbet Meselesi	261
Mezhepler Arasında İntikâl	269
Bir İctihad Faaliyeti Olarak Tahric	285
Taklid	293
Haber Anlayışı	303
Sünnet'in Kısımları ve Ahâd Haber Anlayışı	304
Hadis Kitaplarının Tashihi Meselesi: Hadis Kitaplarının Tabakaları ve Şah Veliyyullah'ın Sıhhat Anlayışı	305
Teâruzu'l-Hadis Konusundaki Yaklaşımı	308
Fiili Sünnetler ile İlgili İhtilaflar	309
Kavli Sünnetler Arasındaki İhtilaflar	309
Kavli ve Fiili Sünnetler Arasındaki İhtilaflar	309
Tecdid İlminin Şah Veliyyullah'ın Fıkıh Düşüncesindeki Yansımaları	311
Makâsîd Düşüncesi ve Maslahat Kavramı	312
Şah Veliyyullah'ın İrtifâk Anlayışı	324
Fer'î Fıkha Dair Meselelerde Şah Veliyyullah'ın İhyâ Düşüncesi ve Tatbik Anlayışının Tezâhürleri	339
Kadına Dokunmanın Abdesti Bozması	345
Mess-i Zeker	348
Ateşte Pişen Yiyecekleri Yemekten Dolayı Abdest Alınması	350
Kulleteyn Hadisi	352
Köpeğin Yaladığı Kabın Yedi Kere Yıkanması	355
Uyluğun Avret Sayılması	357
Kırâe Halfe'l-İmâm Tartışması	358
Ref'u'l-yedeyn Meselesi	360
Namazda Bismelenin Cehrî Okunması	362
Sabah Namazında Kunut Duâsı Okunması	364
Yolculuk Sırasında Namazların Kısaltılması ve Cem Edilmesi	365
Cuma Namazının Şartlarından Biri Olarak Cemaat	367

Vitir Namazının Hükümü	370
Cenaze Namazında Fâtiha Okunması	371
Cuma Günü Oruç Tutulması ve Nafile Orucu Bozmanın Hükümü	373
Musarrât Hadisi	375
Bir Şâhit ve Davacının Yemininin İspat Vasıtası Olarak Kullanılması	379
Nikâhta Velinin İzninin Şart Koşulması	382
Mükrehin Talakı Meselesi	385
Zina Eden Kadınlar ile Evlenme Yasağı	386
Zekâta Zenginlik Ölçüsünün ve El Kesme Cezâsında Esas Alınacak Miktarın Belirlenmesi	388
Mehir ve Nafaka Miktarlarının Belirlenmesi	392
Yaş Hurma Karşılığında Kuru Hurma Satımı	393
Müsâkât ve Müzâraa Akitleri	395
Ağacın Dalındaki Meyvenin Olgunlaşmadan Satımı	397
Şüf'a Hakkı	398
İhyâ-i Mevât	399
Zina Suçunu İşleyen Kimseye Had Cezası Olarak Yüz Celde Vurulması ile Birlikte Sürgün Ceza Verilmesi	401

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DİHLEVİLİK

Şah Veliyyullah'ın İlmî Çevresi: Dihlevilik Kavramı	413
Dihleviliğin Tarihi Seyri	437
Şah Veliyyullah'ın İlmî Çevresinin Merkez Simaları	449
Birinci Tabaka: Şah Veliyyullah'ın Oğulları ve Talebeleri	449
Şah Abdülazîz ed-Dihlevî	454
Kâdî Senâullah Panipatî	462
İkinci Tabaka: Şah Veliyyullah'ın Oğulları ve Öğrencilerinin Talebeleri	471
Ahmed b. İrfân eş-Şehîd	476
İsmâil b. Abdilgani eş-Şehîd	484
Sonuç	501
Kaynakça	511
Dizin	535